

Rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 22.12.1977, sp. zn. 4 Cz 26/77, ECLI:CZ:NS:1977:4.CZ.26.1977.1

Číslo: 9/1981

Právní věta: Náklady vynaložené na výchovu učňa v učebnom pomere nemožno pokladať za jeho neoprávnený majetkový prospech, aj keď nesplnil svoj záväzok zotrvať v organizácii v pracovnom pomere počas dohodnutej doby. Nárok na vydanie neoprávneného majetkového prospechu tu nemôže uplatňovať ani organizácia, ktorá podľa ustanovenia § 227a ods. 2 Zák. práce nahradila inej organizácii na jej žiadosť primerané náklady vynaložené v učebnom pomere na výchovu tohto pracovníka.

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 22.12.1977

Spisová značka: 4 Cz 26/77

Číslo rozhodnutí: 9

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Neoprávnený majetkový prospěch, Organizace socialistické, Učební poměr

Předpisy: 65/1965 Sb. § 79

§ 227

§ 227a

§ 243

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbirkový text rozhodnutí:

Žalujúca organizácia navrhla zaviazať žalovaného na zaplatenie 17 340 Kčs, lebo túto sumu uhradila n. p. S. ako náklady vynaložené na jeho výchovu v učebnom pomere.

Žalovaný žiadal žalobu zamietnuť a uvádzal, že sa vyučil v n. p. S. a zviazal sa po vyučení v tejto organizácii pracovať 3 roky; tento záväzok nesplnil, avšak pracovný pomer rozviazal preto, že organizácia nevyužívala jeho odbornú kvalifikáciu. Ďalej poukazoval na ustanovenie § 143 ods. 5 Zák. práce.

Účastníci potom, čo súd nesprávne poučil žalovaného o jeho povinnosti nahradiť žalobcovi náklady vyučenia podľa ustanovenia § 243 Zák. práce, uzavreli súdny zmier. Žalovaný sa v ňom zviazal zaplatiť žalujúcej organizácii 17 340 Kčs s 3 úrokmi od 27. 9. 1975, trovy konania 696 Kčs, a to všetko v mesačných splátkach po 200 Kčs od 1. 11. 1976 do zaplatenia pod stratou výhody splátok. Bývalý Mestský súd v Bratislave uznesením zmier schválil s odôvodnením, že je v súlade s ustanovením § 243 Zák. práce. Uznesenie sa stalo právoplatné.

Najvyšší súd SSR rozhodol o sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor SSR, tak, že týmto uznesením bol porušený zákon.

Z odôvodnenia:

Podľa ustanovenia § 243 ods. 2 Zák. práce neoprávneným majetkovým prospechom je prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, alebo plnením z neplatného právneho úkonu. Účelom právnej úpravy tejto zodpovednosti v Zákonníku práce je upraviť také prípady, ktorých riešenie neumožňujú iné ustanovenia upravujúce jednotlivé právne vzťahy. Sleduje sa tým možnosť nápravy v prípadoch, keď osobitné zákonné ustanovenie neurčuje povinnosť vrátiť to, čo niekto získal v rozpore so zákonom alebo s pravidlami socialistického spoluzitania (čl. III Zák. práce). Ustanovenie Zákonníka práce 1) o neoprávnenom majetkovom prospechu je všeobecné ustanovenie a jeho použitie prichádza do úvahy vtedy, ak konkrétny právny vzťah nie je upravený špeciálnou právnou normou (pozri č. 26/1975 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk, str. 276).

Žalujúca organizácia uplatnila v tomto konaní nárok na zaplatenie uhradených nákladov na výchovu žalovaného v učebnom pomere. Považovala to za neoprávnený majetkový prospech získaný žalovaným, lebo vyučením získal vyššiu kvalifikáciu a teda aj možnosť vyšších zárobkov. Z toho vyvodzovala aj povinnosť žalovaného nahradiť náklady vyučenia. Súd prvého stupňa zmier schválil s poukazom na ustanovenie § 243 Zák. práce, rozhodnutie v tomto smere však nezdôvodnil a neuvedomil si, že odborné a všeobecné vzdelanie je bezplatné; preto náklady naň vynaložené nemožno považovať vo vzťahu k učňovi za neoprávnený majetkový prospech.

Právo na vzdelanie sa v ČSSR zabezpečuje základným školským vzdelaním, ktoré je do 15 rokov povinné a bezplatné, ako aj sústavou bezplatných škôl, ktoré poskytujú úplné stredné vzdelanie (všeobecné alebo odborné) a vzdelanie vysokoškolské. Príprava mládeže na povolanie v učebnom pomere je zaradená do sústavy škôl druhého cyklu medzi ostatné odborné školy. Zásada bezplatnosti tohto vzdelania (odborného a všeobecného) je výslovne vyjadrená v § 217 ods. 2 Zák. práce (v tretej časti upravujúcej učebný pomer). Z toho vyplýva, že náklady vynaložené organizáciou na výchovu mládeže na povolanie v učebnom pomere, učni neuhradzujú. 2)

Povinnosti organizácie a učňa pri skončení učebného pomeru vymedzujú ustanovenia § 227 a nasl. Zák. práce.

Organizácia je povinná po úspešnom vykonaní záverečnej učňovskej skúšky, prípadne po uplynutí učebnej doby, uzavrieť s učňom pracovnú zmluvu (môže ju uzavrieť aj skôr, najskôr v druhom ročníku učebného pomeru). Pri uzavieraní pracovnej zmluvy môže organizácia s učňom uzavrieť dohodu, v ktorej sa učeň zaviazuje v organizácii zotrvať v pracovnom pomere určitý čas, najdlhšie tri roky. Pracovník je povinný tento záväzok splniť, avšak ani s jeho nedodržaním zákon nespája povinnosť pracovníka hradiť náklady vynaložené na jeho výchovu v učebnom pomere.

Naproti tomu však takáto povinnosť vzniká tej organizácii, ktorá v čase trvania tohto záväzku uzavrie s pracovníkom - bývalým učňom pracovnú zmluvu. Táto organizácia je povinná nahradiť organizácii, v ktorej bol pracovník v učebnom pomere, na jej žiadosť primerané náklady vynaložené na jeho výchovu (s výnimkou prípadov uvedených v ustanovení § 227a ods. 3 Zák. práce). Povinnosť nahradiť náklady vzniká zo zákona len organizácii (§ 227a ods. 2 Zák. práce); je to určitá majetková sankcia organizácii za získanie kvalifikovaného dorastu bezprostredne po vyučení v iných organizáciách namiesto toho, aby si tento dorast sama vychovala. Zákonník práce nemá však ustanovenia, ktoré by upravovali aj povinnosť pracovníka nahradiť takéto náklady organizácii, ak táto plnila na základe povinnosti uloženej v § 227a ods. 2 Zák. práce.

Ak zákonník práce v § 217 ods. 2 stanovil, že odborné a všeobecné vzdelanie učňov je bezplatné,

náklady vynaložené organizáciou so získaním kvalifikácie učni neuhradzujú a nemôže preto takáto povinnosť vyplynúť ani z ustanovenia § 243 ods. 2 Zák. práce.

Súd prvého stupňa vychádzajúc z nesprávneho právneho názoru, poskytol účastníkom aj nesprávne poučenie. Účastníci po tomto poučení uzavreli súdny zmier o povinnosti žalovaného nahradiť žalobcovi náklady, ktoré hradil v zmysle ustanovenia § 227a ods. 2 Zák. práce. Takýto zmier je vzhľadom na to, čo bolo uvedené, v rozpore s právnymi predpismi a záujmom spoločnosti. Ak napriek tomu súd uznesením tento zmier schválil, porušil zákon ustanoveniach § 2, § 5, § 6, § 99 ods. 2, a § 153 ods. 1 O. s. p. v súvislosti s ustanovením § 217 ods. 2 a § 227a ods. 2 Zák. práce.

1) zákona č. 65/1965 Zb. (ktorého úplné znenie so zmenami a doplnkami bolo vyhlásené pod č. 55/1975 Zb.)

2) Porov. aj rozhodnutie uverejnené pod č. 7/1964 Zbierky rozhodnutí a oznámení súdov ČSSR vrátane poznámky k tomuto rozhodnutiu (naďalej použiteľné závery z tohto rozhodnutia pozri teraz v Súhrnnom registri k Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk, SEVT, Praha 1978, str. 300).